

חורים בהשכלה

ההכשרה של קציני צה"ל לוקה מאוד בחסר - במיוחד בתחום של הבנת ההשפעה של הטכנולוגיות החדשות על שדה הקרב. תגובה למאמרו של סא"ל ד"ר עדו הכט "המקצוע הצבאי - בין מקצוע אקדמי למקצוע צבאי" בגיליון 445

אל"ם (מיל') יעקב צור
יועץ למו"פ ביטחוני ותעשייתי

מבוא

אין כוונתי לחלוק באופן גורף על דבריו של ד"ר עדו הכט ("המקצוע הצבאי - בין מקצוע אקדמי למקצוע צבאי", מערכות 446, דצמבר 2012), אולם יש לי כמה הערות והסתייגויות עקרוניות:

משך ההכשרה של הקצין הצעיר בצה"ל הוא קצר ביותר בכל קנה מידה. קוצר הזמן הוא הסיבה העיקרית לכך שפרקים חשובים אינם נכללים בתוכנית הקורסים, בעיקר פרקים שכביכול אינם "מעשיים" אלא "תיאורטיים" אקדמיים.

אני מתקומם נגד כוונתו של הכותב "למכור" לנו תיזה ש"הכשרת הקצין בצה"ל מתחילה ביום הגיוס שלו בבקו"ם" ובכך לתרץ את משכו המצומצם של קורס הקצינים. אם הוא מאמין בזה, הרי יכול היה להוסיף למניין גם את הימים שבהם הדריך הצוער ב"צופים" או שימש מרכז קבוצת כדורסל בתיכון ואפילו ראש ועד הכיתה בחטיבת הביניים - והרי לנו תקופת הכשרה מפוארת של שנים רבות, כמקובל בצבאות המודרניים, והכול טוב ויפה.

זו אשליה. גם אם החניך מגיע לבה"ד 1 כשבתרמילו ניסיון של שנה ביחידה, אין בכך משום פטור מתוכנית הכשרה יסודית ומקיפה שחייבת לכלול גם פרקים אקדמיים של תיאוריה צבאית. הכט אומנם מכיר בחשיבותה של התיאוריה, אבל נוטה להמעיט מערכה, במיוחד בשלבים הראשונים של הכשרת הקצין, ולדעתי זו טעות.

לימודים במקום ניסיון

עלינו להתמודד עם העובדה שרוב רובם של קציני צה"ל היום בחילות היבשה הם חסרי ניסיון קרבי. בעבר הרחוק היו בנינו תמיד קצינים שחוו אירועים של לחימה "אמיתית", השתתפו בפעולות מבצעיות רב-חיליות גדולות ובמלחמות של ממש. 30 השנים שחלפו מאז מלחמת לבנון הראשונה לא זימנו לקצינים החדשים הזדמנויות כאלה (וטוב שכך), והיום משרתים בצה"ל תא"לים ואפילו אלופים שלא ראו מלחמה של ממש בעיניהם. רדיפה אחר מתפרעים בהפגנות, מבצעים ממוקדים נגד מחבלים ושאר אירועי בט"ש אופייניים אינם מקנים לחיילים ולמפקדים ניסיון קרבי ראוי, ולעיתים גם גורמים נזק בעיוות התפיסה בנוגע למהות המלחמה. גם מבצעים גדולים יותר, כמו "עופרת יצוקה", לא מייטיבים בהיבט הזה ואינם יוצרים ניסיון קרבי ממש.

הדרך הנכונה והבלעדית, לטעמי, שנתורה

אני מתקומם נגד כוונתו של הכותב "למכור" לנו תיזה ש"הכשרת הקצין בצה"ל מתחילה ביום הגיוס שלו בבקו"ם" ובכך לתרץ את משכו המצומצם של קורס הקצינים

רב־אלוף גבי אשכנזי ◀ "תפיסת היסוד ללוחמת היבשה העתידית מזהה את המורכבות הגדלה בפיקוד על יחידות יבשתיות עקב מגוון סיבות, אחת מהן היא הצורך של המפקדים למצות את מגוון היכולות הטכנולוגיות העומדות לרשותם. כנגזרת מתפיסה זו הכשרות המפקדים יקנו הבנה רחבה של היכולות הטכנולוגיות ושל אפשרויות השימוש בהן ברמות השונות. המשמעויות הן רמת הכשרה גבוהה יותר וארוכה יותר"

המלחמה. זה נכון, כמוכן, גם לקציני המטה. בצבאות מערביים אחרים היטיבו להבין זאת ומקדישים ללימודי הטכנולוגיה תשומת לב ומשאבים הגדולים לאין ערוך בהשוואה למה שנעשה בצה"ל.

סיכום

לסיים אביא דברים של הרמטכ"ל הקודם, רב־אלוף גבי אשכנזי (בשנת 2009): "תפיסת היסוד ללוחמת היבשה העתידית מזהה את המורכבות הגדלה בפיקוד על יחידות יבשתיות עקב מגוון סיבות, אחת מהן היא הצורך של המפקדים למצות את מגוון היכולות הטכנולוגיות העומדות לרשותם. כנגזרת מתפיסה זו הכשרות המפקדים יקנו הבנה רחבה של היכולות הטכנולוגיות ושל אפשרויות השימוש בהן ברמות השונות. המשמעויות הן רמת הכשרה גבוהה יותר וארוכה יותר."

האם משהו מזה יושם בפועל בתוכניות הלימודים של המלט"ק ושל פו"ם? למיטב ידיעתי התשובה שלילית.

כך זה קורה בתחום של הטכנולוגיה הצבאית וכך זה עלול להתרחש גם בתחומים אחרים של הידע האקדמי הקשורים לענייני צבא ומלחמה.

מי שמופקד בצה"ל על גיבוש התוכניות וההכשרות לקצינים חייב להתעשת, להתעדכן ולא לוותר על הרמה.

האדם. והנה, דווקא בנושא של הכרת הטכנולוגיות הצבאיות ושל הבנתן יש התעלמות בלתי מובנת של מערך ההכשרה של מפקדי צה"ל בכל שלביו. בבה"ד 1 לא מוצאים רגע פנוי לכך, במלט"ק קרסו הניסיונות להנהיג לימוד של פרק טכנולוגי מינימלי ראוי וכך גם בפו"ם. משלמים שם מס שפתיים ופוטרים את העניין במראית עין של הרצאות בודדות ורדודות.

אני מוכן להסכים עם הטוענים נגדי כי מפקד גדוד אינו חייב לקבל "הכשרה של מהנדס", אבל חובה להקנות לו לפחות יכולת להבין את המשמעות העמוקה ואת ה"אימפקט" של הטכנולוגיה בשדה הקרב כדי שיוכל להתנהל נכונה בימי ההתכוננות ובימי

מי שמופקד בצה"ל על גיבוש התוכניות וההכשרות לקצינים חייב להתעשת, להתעדכן ולא לוותר על הרמה

בידינו כדי להתגבר על חיסרון כזה היא באמצעות לימוד והכשרה יסודיים יותר בבתי הספר הצבאיים ובקורסים שניתנים במהלך הקריירה - בלי פשרות בתוכן הלימודים ובלי הנחות בלו"ז. ההכשרות האלה חייבות לכלול גם הרבה ידע הכרחי בנושאי צבא וביטחון ברמה האקדמית־תיאורטית - ידע שכיום נשלל כמעט לגמרי מצוערי בה"ד 1 וניתן בקמצנות לחניכי המלט"ק ובמשורה לחניכי פו"ם. אסור להתייחס לחניך מלט"ק, למשל, בראייה צרה של מי שעתיד להיות רק מ"פ. צריך להבין שזמן לא רב לאחר מכן הוא יהיה סמג"ד, מוג"ד או קצין מטה בכיר, ויש להכשירו בהתאם.

הכט מסכים כי "ככל שהקצין עולה בסולם הדרגות, משתנה הרכב הידע שהוא זקוק לו... ולכן הוא זקוק יותר לכלים אקדמיים כדי לסייע לו בתפקידו". לדעתי, הכט קצת יותר מדי שבע רצון מהמצב הנוכחי ומגזים בהערכתו בנוגע לאיכות הלימודים במלט"ק ובפו"ם. אבל הוא טוען - ביושר - כי עד שהקצינים מגיעים לשם "העולם התיאורטי - שהוא היסוד למעשים שלהם - היה ברובו חבוי מהם... הם בדרך כלל לא מבינים את הקשר בין ההגות לבין העשייה". אלה אנשים טובים, אבל הם מוגבלים בחשיבה, בעלי אופק ראייה צר, והדברים האלה קשים לתיקון בשלב מאוחר. המצב הזה אינו טוב לצה"ל!

על חשיבות ההשכלה

הטכנולוגיה

לא אוכל לסיים בלי להאיר דוגמה אחת כואבת המוכרת לי היטב ושבה המחדל זועק לשמיים: כוונתי היא לתחום הלימוד של הטכנולוגיות הצבאיות. צבא מודרני, וצה"ל אמור להיות צבא כזה, נסמך יותר ויותר על תשתית של טכנולוגיה, וזו מטביעה את חותמה רב המשקל בכל תחום של בניין הכוח ושל תפעולו בעת מלחמה. ולא מדובר רק בנושאים של פיתוח ושל הצטיידות באמל"ח. הטכנולוגיה המתקדמת חייבת לבוא לביטוי ולהשפיע גם על עדכון תורת הלחימה, על המבנה הארגוני, על התחזוקה, על ההכשרה וכמוכן גם על איכות כוח